

Politične stvari.

Iz deželnega zbora štajarskega.

V zadevi slovenskih zemljiških uknjižeb.

Govor deželnega poslanca **dr. Jos. Serneca** v deželnem zboru štajarskem dne 17. januarija 1888.

(Konec)

Deželni odbor je oblastvo za celo Štajersko; zarad tega bi se pa tudi moral obnašati jednako nepristranski proti Slovencem kakor Nemcem, da se morejo Slovenci kakor Nemci nanj ozirati z enakim zaupanjem. Kolikor najmanje smemo terjati, je, da deželni odbor v katerem sedijo Nemci, ki se ponašajo s svojo narodno zavestjo, ne pozablja da tudi Slovenec čisla svojo narodnost, ter da je ponosen, da je slovenske krvi! Deželni odbor mora znati, da ima Slovenec jako nežen čut za svoje pravice, h katerim tudi spada pravica, da sme v svojem jeziku nastopati pri sodnijah, ter da si ne bode dal odvzeti te težko priborjene pravice! Pri obravnavi te zadeve moralo bi se v poštev jemati, da imajo prebivalci na Spodnjem Štajerskem jako živ naroden čut, da jih mora torej globoko užaliti, ako vidijo, da se jim skuša odvzeti pravica, katero jim davajo državne postave, katero priznava vlada, katera je pri sodnijah v veljavi, ter ima najboljše nasledke!

Kako prijetno je za slovenskega posestnika, ki zna pisati in brati, da more sam v zemljiških knjigah pogledati in prečitati, kaj je pri njegovem zemljišču uknjiženega; in da se mu ni treba zanašati, kaj in kako se mu uknjižbe raztolmačijo.

Zakaj ne privoščite Slovencem tega? Ali je zaradi tega nemštvo na škodi, če se na prošnjo, katero uložijo Slovenec sam ali pa njegov pooblaščenec zanj v slovenskem jeziku, izvrši uknjižba pri njegovem lastnem zemljišču v slovenskem jeziku?

Pri nas spodaj občevanje mej Nemci in Slovenci ni tako napeto, poznam nemške trgovce v Celji, ki razpošiljajo po deželi slovenska pisma, druge zopet, ki dajo v „Slov. Gospodarji“ tiskati svoje anonse; če kdo pride k nemškemu trgovcu in govori slovenski, postreže se mu v pravilnej slovenščini; zato je ni res, da bi v mejsobnem občevanju vladalo mej obema narodoma toliko sovraštvo. Zagotavljam Vas, da samo nekateri zagrizenci in zakotni lističi skušajo zasejati terorizem in sovraštvo, in da tisti najboljše ravna, ki se za to ne zmeni, nego mirno naravno gre svojo pot.

Nemam iluzije, da bode večina visokega deželnega zbora odstopila od svojega predloga, v katerem se nahajajo globoko nas žaleče besede; naj se izreče hvala deželnemu odboru za njegovo zgoraj obsojeno ravnanje, katero sega tako daleč, da nam se skuša kratiti naša pravica, namreč da se v zemljiške knjige glede naših zemljišč upisuje v našem jeziku, ter da se hoče celo zaradi tega pri državnem sodu uložiti

pritožba! Te iluzije, da bi se dal visoki deželni zbor prepričati, nemam, — saj mi je predobro znana zgodovina te zbornice.

Vendar jedno Vam rečem, in zdaj ne govorim sam zase, nego v imenu blizu 400.000 štajerskih Slovencev: Danes stojimo Slovenci na drugem mestu, kakor v 1860. letih. Dandenes ne more nobena večina tukajšnje zbornice Slovencev predrugačiti. Vi nas ne boste prepričali, da se potegujete za napredek, ako nas skušate oropati maternega jezika v šoli in v uradu! Sklepajte kar hočete! Vi nas sicer lahko ranite, nas lahko žalite in zavirate v našem napredku, pa, zadušili ne boste več našega naroda, niti zadržali njegovega vidnega in neprestanega napredka! — Kljub vsakemu pritisku hodili bodemo svojo pot in si končno priborili jednako-pravnost v vrsti avstrijskih narodov!

Obžalovati pa je, da se od strani dež. odbora in dež. zbora ponavljajo taka žaljenja. Ravno ta deželni zbor in večina deželnega odbora poudarjata vedno, da je Štajerska celokupna in da se ne sme razdeliti. Ako Vam je res na tem kaj ležeče, pa ne trgajte sami vedno vezi, ki nas spaja; ta vez se trga najbolje s tem, če se žali naša narodnost, če se govori o „novoslovenskem“ in „windisch“, če se sklepajo taki predlogi, kakor je predstoječi, v katerih se pravi, da zasluži obsojeno postopanje deželnega odbora „hvaležno priznanje“

Razumi se, da bodem glasoval za predlog manjšine. (Živahno odobravanje in ploskanje na desni.)

Naši dopisi.

Iz Ljubljane.

Dr. Valentin Zarnik.

Velki petek popoludne ob 3 zatisnil je svoje oči Valentin Zarnik, mož, čegar spomin bode v zgodovini slovenskih narodnih borb živel na veke.

Zarnik bil je, kakor večinoma vsi slovenski dijaki, vbog, toda znal je to zapreko premagati z železno marljivostjo tako, da si je že na gimnaziji v Ljubljani, kasneje pa na Dunajskem vseučilišču s privatnim podučevanjem prislužil za obstanek potrebnega denarja, vrh tega pa se je pridno učil stroke svojega poklica, ptujih jezikov in ptujega slovstva tako, da je stopivši v dejansko življenje imel velik zaklad vednosti. — Ko je svoje študije dovršil, vstopil je pri hrvatskem banu Rauch-u za hišnega učenika, kjer si je pridobil temeljito poznanje hrvatskega političnega in socijalnega življenja.

Dalje pripravljaj se je naj pred na Štajerskem in končno v Ljubljani v advokatorskih pisarnah za svoj prihodnji poklic. Samostojni odvetnik postal je pred 11 leti; mnogo pred že je deloma z živo, deloma s pisano besedo pomenljivo segal v slovensko politično življenje

Največje vspehe dosegel je za probudo našega naroda gotovo s svojimi živahnimi — ognjevitimi govori na slovenskih taborih.

Gotovo mu ne bode nihče skušal kratiti zaslužene slave prvega slovenskega taborskega govornika.

Tudi Zarnikovi govori v deželnem zboru imeli so posebno lice v drastičnem pobijanju nasprotnikov, v ostri šali, s katero je belil svoje govore, in kdor prebera stenografične zapisnike dotične dobe, našel bode, da mu je nasprotnik Deschmann vedno podajal največ in najizdatnejšega gradiva za osoljene odgovore. S Hrvaškega prinesel je saboj nekoliko naglasa in pa splošnega načinu tam navadnega političnega govora.

Dr. Zarnik pripomogel je prav izdatno v to, da je slovenska stranka kranjskega deželnega zbora dejansko vpeljala slovenski parlamentarni jezik. — Tudi spisi Zarnikovi, raztreseni po različnih novinah, knjigah in knjižicah pridobili so si hitro veliko priznanja. Naj pred oglasil se je z večjim uspehom v „Novicah“ s svojimi slikami iz državnega zbora; o teh opisoval je takrat najbolj sloveče kolovodje ustavoverne stranke.

Dalje spominjamo na znano, Deschmannu posvečeno brošuro „Don Quixote della Blatna vas“, da ne omenjamo še posebej mnogih spisov v „Sl N“.

Zadnje tri leta odtegnil se je dr. Zarnik popolnoma političnemu in sploh javnemu delovanju zaradi mučne bolezni, ki mu je bila tudi končno vzrok prerane smrti.

Kot politik bil je doktor Zarnik pogumen in ognjevit boritelj, v podrobnih vprašanjih prišel je pa nekoliko krat v nasprotje s svojimi tovariši.

Pokojni sklenil je svoje življenje, še le 51 let star, zapustivši žalujočo udovo, dva dečka — v srcih naroda slovenskega pa večno hvaležnost, Zemljica bodi mu lahka!

Pogreb dr. Zarnikov bil je velikonočno nedeljo popoldne ob 1/2 6 z Resselrove ceste, čez mersarski most, Vodnikovo cesto, dalje po velikem trgu, špitalsko, in slonovo ulico in po dunajski cesti. — Spremistva bilo je sila veliko v prvi vrsti seve da iz narodnih krogov: državni in deželni poslanci, mestni odborniki in zelo veliko meščanstva. Dalje: gg. c. kr. deželni predsednik s predsednikom c. kr. deželne sodnije, mnogo svetovalcev c. kr. deželne sodnije, pa tudi več nemških zastopnikov odvetniške komore.

V prav obilnem številu vdeleževale so se pogreba tudi dame iz narodnih krogov.

Vence doposlala so vsa narodna društva, klub deželnih poslancev in pa slovenski državni poslanci, mestni odbor, narodna tiskarna itd.

Ker je vstop na pokopališče še vedno prepovedan, smelo je spremstvo iti samo do cerkve sv. Krištofa.

Pred razhodom govoril je dr. Vošnjak na dvorišči, med cerkvijo in mežnarijo, mrtvaški govor.

— Poslanca dr. Ferjančič-a zadela je jako težka, britka zguba: Veliko soboto popoldne ob 2 umrla mu

je njegova še le 29 let stara soproga za jetiko. Pogreb njen bil je v ponedeljek popoldne. Ranjka, rojena Ptujčanka, zapustila je troje otrok v nježni starosti; v grob spremlja jo splošno srčno milovanje.

— Klub slovenskih poslancev ima jutri, četrtek popoldne ob 3 v čitalnični dvorani ljubljanski shod v ta namen, da se posvetuje o tekočih važnejših vprašanjih.

— Velikonočni prazniki letošnji bili so jako lepi. Veliko soboto dopoldne je sicer še nekoliko deževalo, popoldne pa nastalo je zopet solčno, gorko vreme, trate dobile so že lepo zeleno barvo, procesije vstajenja bile so lepo — veličastne in prav tako tudi oba velikonočna praznika.

— Jos. Stritarjevih zbranih spisov prišli so na svetlo snopič št. 38, 39 in 40.

— Vabilo na XXIII. redni veliki zbor „Matice Slovenske“ v sredo 18. aprila 1888. l. ob 4. uri popoldne v mestni dvorani.

Vrsta razpravam:

1. Predsednikov govor.
2. Račun o društvenem novčnem gospodarstvu v dobi od 1. jan. do 31. dec. 1887. l.
3. Volitev treh računskih presojevalcev. (§. 9. a. dr. pravil.)
4. Proračun za l. 1889.*)
5. Letno poročilo o odborovem delovanju v dobi od 1. aprila 1887. do 1. aprila 1888. l.
6. Dopolnilna volitev društvenih odbornikov.

Vsled smrti, odpovedi in po §. 12. dr. pravil imajo letos izstopiti iz odbora: Gg. † *Einspieler Andrej, dr. Jarc Anton, Kaspret Anton, Majciger Ivan, Pleteršnik Maks, Šuklje Franc, Vilhar Ivan, Zupančič Vilibald, dr. Zupanec Jernej in Žolgar Mihael*. V odboru pa še ostanejo: Gg. Cigale Matej, dr. Dolenec Hinko, Flis Ivan, Grasselli Peter, dr. Gregorčič Anton, Gregorčič Simon, Hubad Franc, Kermavner Valentin, Kersnik Janko, Kržič Anton, dr. Lampe Franc, Levec Franc, Marn Josip, dr. Poklukar Josip, dr. Požar Lovro, Praprotnik Andrej, Raič Anton, Robič Luka, Senekovič Andrej, Stegnar Feliks, Svetec Luka, Šubic Ivan, Šuman Josip, dr. Šust Ivan, dr. Tavčar Ivan, Tomšič Ivan, Vavrū Ivan, Vođušek Matej, Wiesthaler Franc in Zupančič Anton.

Vsaj 16 odbornikov mora po §. 12 dr. pravil navadno bivati v Ljubljani. Izstopivši smejo biti zopet voljeni.

Pri volitvi odbornikov in istotako pri volitvi treh računskih presojevalcev (3. točka) se všteto tudi volilni listki taci družtenikov, ki sicer niso mogli priti sami k zboru, ki so pa vendar volilne listke poslali odboru z lastnoroč-

*) Računski sklep in proračun sta gg. družtenikom v društveni pisarni na ogled in jim bosta pri velikem zboru tiskana na razpolaganje.

nim podpisom tako, da ni suma zaradi kake prevare.

7. Samostojni predlog odborov:

Redni veliki zbor naj sklene, da se ima §. 36. opravičnega reda, ki se je doslej glasil: „Tajnikovo službo odbor po razpisu oddaje za tri leta“, spremeniti in glasiti v prihodnje tako: „Tajnikovo službo odbor po razpisu oddaje praviloma na tri leta (§. 13. mat. pravil). Ako se je pa odbor po večletnem tajnikovem službovanji uveril o njegovi popolni sposobnosti, sme ga tudi brez razpisa potrditi za daljšo dobo“.

8. Posamezni predlogi in nasveti. (Prav. §. 4. a.)

V Ljubljani dné 27. marca 1888.

Predsednik:

Josip Marn.

Odbornik in blagajnik:

Ivan Vilhar.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Prazniki Velike noči imajo tudi za politično gibanje nekaj pomirlivega, zato se opazuje mir tudi še sedaj po minulem Velikem tednu in praznikih. — Cesarjevič Rudolf podal se je z dvema bratrancema v Opatijo k svoji soprogi nadvojvodici Stefaniji. Tam se je visoka družba s spremstvom na ladiji „Greif“ podala na morje in z Reke se brzojavlja, da je ladija na severvo-izhodnem deln otoka Pago obtičala na pesku, nevarnosti ni nikakoršne in governor Reški odposlal je tje takoj parni čoln „Dely“, da visoko gospodo pripelje nazaj v Opatijo.

Velikonočne praznike praznovali so v dvorni cerkvi tudi vsi na Dunaji navzoči členi cesarske rodbine. Cesar vdeležil se je s cesarjevičem in nadvojvodi procesije vstajenja. Ravno tako se je vdeležil cesar velike maše v dvorni cerkvi z vsemi nadvojvodi in pa drugimi na Dunaji navzočimi členi višjih redov.

Povodom zadnjih velikih nesreč vsled požarov in povodenj pokazal se je cesar zopet pravega očeta svojim ponesrečnim državljanom, na Ogrsko, v Galicijo, na Češko, Koroško in Tirole nakazal je cesar prav velike denarne podpore. — Tudi v kranjski deželi ponesrečlih spominjal se je cesar s prav milosrčno roko s tem, da je ukazal pogorelcem v Vinici doposlati izdatno podporo 1000 gld.

Nadvojvoda Karol Ludwig pokrovitelj obrtnijske razstave, katera se poipravlja v slavljenje 40letnice vladanja cesarjevega v rotundi v Praterju, ogledal si je v pondeljek priprave za to razstavo.

Vpokojen vseučilišni profesor vitez Zhishman imenovan je za vodjo cesarjeve fideikomisne knjižnice. Znani dvorni igralec pl. Bukovič, v prejšnjih časih, vodja mestnega gledališča, je nanagloma umrl.

Nemška. — Cesar Friderik pomilostil je z razpisom z dne 31. marca vse, ki so bili obsojeni zaradi žalenja veličanstva zaradi hudodelstev in prestopkov glede izvrševanja državnopravnih pravic, zavolj upora

zoper državno vlast, kalenja javnega reda, žalenja vradnikov, tiskovnih prestopkov in pa zaradi prestopkov zoper družbenske zakone.

Knez Bismark praznoval je 1. dan aprila svoj 73 rojsni dan, cesarjevič Nemški čestital mu je osebno cesar pa po svojem adjutantu.

Francoska. — Parlament francoski imel je „Veliki petek“, ki unanjemu svetu prav živo kaže, kako onemoglost republikanske ustave moč in veljavo francoskega naroda porušava.

Ministerstvo Tirard-ovo storilo je možate korake zoper generala Boulanger-ja, pa beseda „o prevstrojenji ustave“ katera se njemu poklada v usta, padla je v zbornici poslancev na rodovitna tla pri različnih strankah iz različnih uzrokov in Veliki petek koncem seje iznenadi poslanec Laguerre zbornico s predlogom na prevstrojenje ustave. Za predlagateljem oglasi se poslanec Pelletan z izjavo, da je on s svojimi prijatelji tudi izročil predlog na premembo ustave, za to ker so načeloma bili vedno za tak predlog. Dalje oglasi se bonapartist Jolibois rekoč, da bode on s svojimi prijatelji tudi glasoval za premembo ustave in to načeloma, ne pa kakor republikanci s strahu. Poslanec Vandry d' Asson govoril je potem ter svoj govor sklenil z besedami: „Živila kot kraljestvo!“ — Po teh besedah plane minister za poljedelstvo Viette na oder ter izjavlja, da na take uporniške in veleizdajske izreke, katere tukaj izreči se je govornik ravnokar predrznil, ne bode odgovarjal ničesar. V imenu vlade, kateri predlog ni bil oglašen, nima pravice govoriti, naj se počaka, da pride ministerski predsednik v zbornico, ki je sedaj v senatu, on za svojo osebo nasprotuje z vso silo.... Dalje besede se niso mogle več slišati zaradi velikega hrupa. Potem je zopet bonapartist Jolibois imel dalji zelo zbadljiv govor, katerega je končal z besedami: republika je vlada katera je nastala iz uporo očigled sovražnika.

Bivši minister Brisson, ki je potem skušal republikance zbrati k složnemu glasovanju, izrekel se je enako zoper nujnost, kakor zoper predlog sam, rekoč, naj vendar vsi prijatelji naroda pazijo na to, od kod in pri kakošni priliki prihajajo ti predlogi, in naj ne prezirajo, da se bonapartist drzne republikancem očitati, da so napravili upor nasproti zbornici, katera še med saboj vidi priče dogodov z dne 2. decembra (ko se je Napoleon III. proglasil za cesarja.)

Clemenceau je potem izrekel, da sicer pritrjuje besedam Brisson-ovem, da pa vendar podpira predlog v očigled nemira v deželi, ker se mora ustava popraviti ne glede na to, od kod predlog prihaja.

Dalje govorili so še pristaši in nasprotniki vladini, končno tudi ministerski predsednik rekoč, da nasprotuje nujnosti predloga.

Pri glasovanju pa je bil predlog Pelletan-ov sprejet z 268 glasovi zoper 237. — To pomenja pri parlamentarnih vladah nezaupnico, vsled katere mora vlada odstopiti. To se je tudi zgodilo. Tirard dal